

Hrvatski model evangelizacije u postkoncilskoj Europi

Četrdeset godina od održavanja prvog evangelizacijskog seminara pod vodstvom prof. dr. sc. Tomislava Ivančića u Mariji Bistrici, u rujnu 1979.

Petar Barun i Katica Knezović

Povod ovom eseju je 40. godišnjica održavanja prvoga evangelizacijskog seminara pod vodstvom prof. dr. sc. Tomislava Ivančića u Mariji Bistrici od 13. do 15. rujna 1979. godine. S povijesnoga gledišta pokazat će se da je taj seminar, na kojem je sudjelovalo četrdesetak svećenika i nekoliko redovnica, bio uvod, prvi u nizu stotina i stotina evangelizacijskih seminara i skupova koje su u ovih četrdeset godina održali dr. Ivančić i njegovi suradnici. Poslije Marije Bistrice, uslijedili su četverodnevni i trodnevni seminari u prigodama kad su državni blagdani tadašnje države omogućili spajanje toliko dana da sudionici mogu cijelo vrijeme prisustvovati seminaru, što je bio preduvjet plodnom sudjelovanju. Time je započelo novo razdoblje Ivančićeva evangelizacijskoga djelovanja. Doslovno je obilazio gradove i sela navješćujući Radosnu vijest i odazivljući se na mnogobrojne pozive župnika, redovnika, zauzetih vjernika laika, društvenih djelatnika i drugih. Mnogi ga, s pravom, smatraju pretečom evangelizacijskoga pastoralna u područjima bivše države i u suvremenoj Hrvatskoj, a ostavio je značajan trag u mnogim europskim zemljama, posebice njemačkoga govornog područja.

Evangelizacijski profil mons. dr. sc. Tomislava Ivančića, profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu oblikovan je mnogim fragmentima koji tvore dojmljivu cjelinu. Bio je izuzetno plodan teolog i svestran evangelizator do posljednjeg daha svoga života, kad se – nakon višegodišnje borbe s teškom bolesti – 17. veljače 2017. u Zagrebu zauvijek susreo sa svojim živim Bogom. Uvid u njegova djela, objavljena u zemlji i inozemstvu, jedan je od načina upoznavanja njegova istraživačkog *erosa*, teološkog i evangelizacijskog. Njegovo evangelizacijsko djelo, u domovini i inozemstvu, od iznimne je važnosti za suvremeno vjerničko osobno iskustvo Boga, Boga Oca svega stvorenja. To osobno iskustvo susreta s takvim Bogom Ivančić je opisao u djelu *Susret sa živim Bogom – temeljno kršćansko iskustvo*, s podnaslovom *Seminar za evan-*

gelizaciju Crkve. Djelo je prvi put objavljeno 1983. godine u privatnom izdanju, a od 1985. u izdanju Kršćanske sadašnjosti u Zagrebu, a nastalo je kao plod Ivančićeva dotadašnjega desetogodišnjeg teološkog istraživanja i praktičnoga rada s naraštajima studenata na studentskom vjeronauku koji je bio otvoren za sve tragatelje Božje blizine i susreta s njim. Do ove 2019. godine knjiga je doživjela 16 izdanja.

Svoj uvod u *Susret sa živim Bogom* Ivančić započinje: »Godine 1979. zamolio me zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić da organiziram seminar... Na njegovu inicijativu sredinom rujna je održan prvi takav seminar na Mariji Bistrici.« S evangelizacijskog aspekta to je iznimno važna činjenica koja govori dvoje, prvo o teologu koji je išao prilično ispred svoga vremena i drugo o kardinalu Kuhariću koji je u Ivančiću prepoznao evangelizacijsku karizmu i dao mu potrebnu podršku. Kardinalov odabir nije bio slučajan. Otkad se 1971. godine dr. Ivančić vratio sa studija u Rimu i preuzeo službu studentskoga vjeroučitelja u samostanu sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Frankopanskoj 17 u Zagrebu, pratio je njegov rad. Dobar uvid u karizmatički pokret u Katoličkoj crkvi kard. Kuharić je dobio i na evangelizacijskom seminaru koji je u proljeće 1979. u Zagrebu održao prof. ddr. Heribert Mühlen, a na kojem je dr. Ivančić bio prevoditelj. Heribert Mühlen (1927-2006), katolički svećenik, dvostruki doktor, teologije i filozofije, profesor na Teološkom fakultetu Sveučilišta u Paderbornu, od 1971. godine se zauzimao za novu evangelizaciju i obnovu crkvenoga života iz osobnoga iskustva Duha Svetoga, posebice djelujući na seminarima za obnovu vjere. Upravo je takav seminar održao u Zagrebu, a kard. Kuharić se tom prigodom uvjerio u potrebitost takvoga evangeliziranja društva i reevangeliziranja Crkve u našem podneblju. U dr. Ivančiću kao profesoru fundamentalne teologije s iskustvom rada s mladima, vidio je prikladna svećenika i teologa koji bi se mogao upustiti u takav rad. Odmah je preporučio da se već najesen održi takav seminar za svećenike zagrebačke nadbiskupije koji bi onda u svojim župama i posebice s mladima nastavili tako raditi.

Evangelizacija kao pojam prije četrdeset godina gotovo da i nije bila prisutna u hrvatskom medijskom crkvenom prostoru. Danas se ona udomaćila toliko da je njezina potreba razumljiva sama po sebi, kako vjernicima laicima tako i klericima. Zašto je evangelizacija postala općenito toliko važna za Katoličku crkvu? Do jučer se, takoreći, isključivo katehiziralo, golemi se trud ulagao u katehetsku obnovu, osnivali su se fakulteti i razne odgojno-obrazovne ustanove, ali su očekivani rezultati za evangelizaciju postkomunističkoga društva i reevangelizaciju Crkve koja je istupila na javnu pozornicu jednostavno izostali. Zašto? Gdje se promašilo? Oslabljeno ispovijedanje vjere, nagriženo galopirajućom sekularizacijom i ateizacijom, preraslo je u pravu krizu koju se nije zaustavilo katehizacijom, nego ju se još više produbilo. Bilo je očito da je za akutnu krizu vjere, bolest koja je nagrizala crkveno tkivo, ali i strukture društva, bio potreban jači lijek, pravi »antibiotik«, a ne samo umirujući »andol«. Taj

»antibiotik«, sredstvo protiv neplodnoga vjerničkoga života, pseudokršćanstva, uljuljkanosti u tradicijsku neosviještenu vjeru bez osobnoga odnosa s Bogom, Ivančić je prepoznao u evangelizaciji društva i reevangelizaciji Crkve.

Teološka i duhovna formacija

Za slaganje Ivančićeva evangelizacijskoga mozaika valja krenuti od njegovih osnovnih biografskih podatka, kao kockica koje su se skladno uklapale u providonosan plan Boga koji nikad ne ostavlja na cjedilu onih koji žele s njim surađivati. Tomislav Ivančić je rođen u Davoru 30. studenog 1938. godine, kao stariji sin u obitelji Đure i Marije, rođ. Gelemanović, uz sestru Smiljku i brata Dragutina. Od djetinjstva je bio suočen sa surovošću komunističkoga režima koji je njegova oca pod izmišljenom optužbom osudio na osam godina zatvora u Lepoglavi, gdje je i izdržao pet godina, a stvarni razlog je bio uklanjanje zauzeta vjernika koji je u svojoj župnoj zajednici surađivao sa župnikom i bio orguljaš u crkvi. Režimu je bilo stalo da oslabi takvu suradnju i da unese strah i razdor među vjernike. U malom Tomislavu je tinjala i sve više se razgarala želja da postane svećenik. S 12 godina, nakon završenoga petog razreda osnovne škole, započeo je život unutar crkvenih zidina, kao ministrant u samostanu sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Frankopanskoj ulici u Zagrebu. Nakon druge godine filozofsko-teološkoga studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, poslan je 1962. godine na nastavak studija na Papinsko sveučilište Gregorijana u Rimu. To je sveučilište 1551. godine osnovao utemeljitelj isusovaca Ignacije Lojolski kao Collegio Romano. Kao rimski student Ivančić je jedno vrijeme stanovao u Papinskom zavodu Germanicum et hungaricum, utemeljenom 1552. godine. Studirati na Gregorijani i stanovati u glasovitom Germanicumu značilo je ući u prostor gdje se obrazovala crkvena elita. Zasiurno, osim slušanja vrsnih profesora, studij mu je omogućavao nova iskustva planetarne Crkve koja živi u spektru različitih boja. Volio je svirati gitaru, ima je sluha za glazbu i pjesmu, pa se iskušao i u tom stvaralaštvu, a radio je i na Radio Vatikanu, susrećući se i tu s globalnom Crkvom. Neočekivana povlastica bio je i neposredan doživljaj ozračja saziva i tijeka Drugoga vatikanskog koncila (1962-1965). Može se reći da se zatekao u pravo vrijeme na pravom mjestu. Nakon završenoga filozofsko-teološkoga studija, magisterijem iz filozofije 1964. te magisterijem iz teologije 1967. godine, doktorirao je 1971. iz fundamentalne teologije disertacijom o »bezreligijskom kršćanstvu« u Dietricha Bonhoeffera, velikana protestantske teologije koji je umoren u koncentracijskom logoru u Flossenbürgu 9. travnja 1945. Njegovo djelo *Otpor i predanje* (*Widerstand und Ergebung*, 1951.), Ivančić je preveo na hrvatski, a 1974. godine ga je objelodanila Kršćanska sadašnjost. Bonhoefferova borba sa sobom i s Bogom zadnje dvije godine života provedenih u zatvoru i njegovo konačno predanje, pogađa bit

onoga što se odvijalo i u Ivančiću u sučeljavanju s tim Božjim pozivom na evangelizaciju, za iskoračivanje iz sigurnosti profesure i uobičajenog tijeka svećeničke službe i izlazak na evangelizacijsku vjetrometinu. Imao je, istina, uporište u izvrsnoj teološkoj izobrazbi rimskoga sveučilišta, a donekle i u praksi rada s mladima koje je znao zainteresirati za obraćenje i prijanjanje uz Božju riječ, ali to je sve tražilo nadljudske napore i sučeljavanje s okoštanim strukturama, kako crkvenim tako i društvenim. Valjalo je nadvladati i onu nelagodu, ako ne i opravdan strah, iskoraka u nepoznato, a sve uz stalnu opasnost da ga se proglasi novotarom i poistovjeti s karizmaticima pentekostalnoga pokreta evangeličkih zajednica kasnih 1960-ih godina, od čega se tada u Katoličkoj crkvi još zaziralo.

Poticaј kard. Kuharića i njegova podrška u organiziranju i održavanju evangelizacijskih seminara, Ivančiću su bili doslovno vjetar u leđa i, kakva-takva, zaštita od paušalnoga prosuđivanja i osuđivanja u crkvenoj javnosti. Moglo bi se taj kardinalov poticaj promatrati i kao crkveno vodstvo koje strateški promišlja suvremene tijekove i dalekovidno se brine o potrebama svojih vjernika. Providnost zna umiješati svoje prste na najčudnije načine. Tako se dogodilo i u Ivančićevu životu. Za njegovih rimskih dana, u vrijeme pisanja disertacije, Ivančiću je dijagnosticiran neizlječiv karcinom. Započela je životna drama. Našao se pred nepremostivom provalijom koja vodi u smrt. Svi njegovi svećenički snovi, planovi, naponi, formacije, karijera budućega profesora – sve se najednom nezaustavljivo urušavalo. Suočio se s onim nezaobilaznim krajem, a u naponu životne snage, prije onoga pravoga svećeničkog djelovanja za koje je posvećenje dobio 10. listopada 1966. godine u Rimu. Može li postojati veće iskušenje od stajanja pred ponorom, gledajući smrti u oči, a tek na početku života punog ideala? Kakav je to samo bio izazov i kakvo hrvanje s Bogom, suočenje s bliskom smrti! Koliko je situacija bila bezizlazna svjedoči oproštajno pismo kardinala Kuharića u kojem ga tješi da svoj mladi svećenički život prikaže kao žrtvu za Crkvu. Iskustvo umiranja i transcendencije smrti ostavilo je dubok trag u Ivančićevu teološko-pastoralnom djelu, u promišljanju evangelizacijskih, a posebice antropoloških tema. Smrt je tada uzmaknula, a Ivančiću je ostalo hrvati se s Bogom na evangelizacijskom gumnu za novi život onih koji su se udaljili od Božjega duha.

Rađanje evangelizacijskog poziva

U Ivančićevu višegodišnjem radu sa studentima, od njegova povratka u Zagreb 1971. godine, pokazat će se da njegova vrhunska svećenička formacija i stečena pastoralna iskustva nisu dostatni za stvarno življen istinski kršćanski život. Kako je to moguće? Biti svećenik i dobro obrazovan teolog, k tomu s takvim egzistencijalnim iskustvom blizine vlastite smrti i iskustva vjere u živoga Boga – zar sve to nije dostatno da se bude i evangelizator? Istina, nakon one eg-

zistencijalne borbe, nadvladane bolesti i dolaska u pravo pastoralno djelovanje, profesorsko i svećeničko, evangelizatorska je *iskra* u njemu zaiskrila, ali je bila potrebna i stvaralačka inkubacija da bi se ona ražarila i razbuktala u *plamen* koji je mogao zahvaćati i one kojima je on navijestao Radosnu vijest. Ivančić je u to vrijeme doista bio zanimljiv predavač i vješt propovjednik, ali još nije bio evangelizator. U čemu je ta *osobita razlika*, kako postati i biti evangelizatorom?

Ivančić to otkriva i objašnjava, sebi i drugima. Nije lako biti ponizan kada si pun *znanja* stečena na visokim učilištima i mladenačkoga poleta za rad u Božjem vinogradu. Malo pomalo dolazi do spoznaje da mu nedostaje ona *milosna karika* kojom bi kao studentski kateheta mlade povezivao s Bogom. Duskora otkriva da upravo on *treba postati* ta karika, da s njega treba *skočiti iskra* koja će njihove živote povezati sa živim Bogom i ražariti ih darovima Duha Svetoga, karizmama za življenu vjeru, u Crkvi i društvu. Svjestan brojnih pastoralnih iskustava iz crkvene baštine, znao je da bez radikalnoga obraćenja nema novoga čovjeka. Ali kako to provesti? Nije se zadovoljavao prosječnošću, tražio je onu ishodišnu točku – kada se i gdje događa istinska promjena suvremenoga čovjeka? Bolno je iskusio da nije dostatno biti teološki uvjerljiv govoreći o Bogu i imati životno iskustvo patnje, kao i vjeru u Isusa iz Nazareta. Nedostajala mu je *snaga i iskustvo Duha* (onoga *događaja Duhova*) koje je imala prva Crkva. Kako steći takva iskustva Duha, za koja neki teolozi drže da su bila pridržana samo prvim vremenima Crkve ili dana samo izvanrednim vjernicima, kao ponekom svecu?

Da bi se razumjelo vrijeme i okolnosti u kojima se to Ivančiću događa valja zavirili iza crkvenih zastora. Spomenimo, više usput, dvije stvari koje bi moglo unijeti zraku svjetla u neke teološke rasprave. Prvo, u šezdesetim godinama 20. stoljeća teolozi su podosta raspravljali hvatajući se u koštac s Nietzscheovim nihilizmom i mrtvim Bogom kršćana. I drugo, onako u šali, i među katolicima bi se znalo govoriti da je Duh Sveti nepoznati Bog. Drugi vatikanski koncil je bio fenomenološki opipljiv odraz Duha i otvorio je mnoge perspektive Crkvi, ali joj je postavio i nove zahtjeve. Ivančić se osobno suočio s pitanjem predaje vjere novim naraštajima, svjestan vlastite pastoralne ograničenosti i teološke nemoći. Smogao je hrabrosti sebi to priznati i ne odustati nego početi temeljito raditi na sebi i vjerovati da će se Nebo otvoriti. Njegovo iskustvo objavljeno u drugom broju *Koraka* – listu koji je pokrenuo sa svojom studentskom vjeronaučnom zajednicom, o Uskrsu 1977. godine, potpisano pseudonimom, daje malen uvid u to kako se suočavao s izazovom svoje (ne)vjere:

»Kada je to počelo? Čini mi se onoga dana kada sam pročitao: 'Zaista. Zaista kažem vam, tko vjeruje u me, i on će činiti djela koja ja činim. Činit će i veća od ovih, jer ja idem k Ocu' (Iv 14, 12). Obazreo sam se po svom životu. Znači ne vjerujem! Nešto nije štimalo. Ili Isusove riječi, ili moj život. Gdje je razlog? Valjda se netko našao pred tom dilemom. S molitvom ne manje mučno. 'Zaista, kažem vam, ako tko rekne ovoj gori: Digni se i baci u more i ne posumnja u srcu

svome, nego povjeruje da će se dogoditi ono što veli, to će mu i biti. Zato vam kažem: što god moleći pitate, vjerujte da ste već primili, i bit će vam' (Mk 11, 23-24). Nešto se preda mnom otvorilo. Mora biti mogućnost da se to što Isus kaže i događa. Inače je kršćanstvo prepolovljeno. Počeo sam moliti sasvim ozbiljno. Nakon mjesec dana takve molitve srušio se zid između Isusove riječi i mogega života. Počelo se čudesno događati evanđelje u meni i drugima... Bog i ja više nismo stranci!« (*Lav T., 39 godina, profesor*).

U njegovu iskustvu valja zapaziti taj procjep, napetost između teologije i karizme evangelizacije. Ta podijeljenost između teologije i naviještanja Radosne vijesti nije bila tako izražena u apostolskim vremenima. Za sv. Pavla naviještanje Radosne vijesti bilo je važnije od sakramentalizacije, jer tu zadaću mogu obavljati i drugi. Teologija je bila prvenstveno u službi evangelizacije. Ona je bila ta okomica koja je povezivala čovjeka sa živim Isusom iz Nazareta. Katehizacija je na tom temelju mogla izgrađivati *duhovni dom*. Ivančić je tragao za tom okomicom koja se uglavljuje teologijom, jer se u tom srazu i jedinstvu pročišćuje i odvaja bitno od nebitnoga i to zato da bi se ostvarilo prvenstvo Duha. Njegov iskonski poziv i njegova čežnja koja ga je uznemiravala, ustvari je poticaj Duha Svetog njemu da bude istinski evangelizator, a ne samo profesor teologije baveći se raznim teološkim disciplinama u radu sa studentima. Ta će se njegova nutarnja vizija ostvariti. Iz tadašnje perspektive ranih sedamdesetih godina dvadesetoga stoljeća malo je teologa koji su se sustavnije bavili temom suvremene evangelizacije.

Iskustvo živoga Boga

Koncil je probudio mnoge nade i oduševljenja u Crkvi i društvu, sa snažnim zaokretom prema modelu prve Crkve. Promjene su u Crkvi gotovo uvijek izazivale protivljenje, zbunjenost, poglavito u onih koji su bili okovani crkvenom formom. Ivančić je, kao pobornik duha Drugoga vatikanskog koncila, imao veliku potrebu baviti se stvarnim ljudima koji su mu povjereni, dakle, pastoralom. Osim profesorskog izazova na Katoličkom bogoslovnom fakultetu i drugim učilištima, želio se okušati i u vjeronaučnom radu sa studentima. Iz Rima se vratio 1971. godine, netom nakon sloma hrvatskoga proljeća. U ta vremena svako je okupljanje jednopartijski režim budno pratio. Kao studentski kateheta okupljao je studente i s njima vodio zanimljive rasprave, ali ni nakon uloženoga truda nije primijetio značajnije promjene koje bi ih kao kršćane činile istinskim Kristovim učenicima. Nije ga to obeshrabilo, nego ga je ponukalo da traži odgovor. Zašto? Postalo mu je bjelodano jasno da su vjerski nauk i kršćanska praksa u raskoraku, ali nije mogao dokučiti kojim putem poći da se ostvari nužna promjena. Pojam evangelizacije koji će papa Pavao VI. u svojoj pobudnici *Evangeliu nuntiandi* – *apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom*

svijetu »lansirati« 8. prosinca 1975. bio je, pastoralno gledano, novost koja nije bila prepoznata u svome pravom svjetlu pa zato nije ni zaživjela u crkvenom pastoralnom djelovanju. Papa Franjo u današnje vrijeme o *Evangelii nuntiandi* govori kao o najboljem pastoralnom dokumentu poslije Koncila. Ivančiću je taj papinski dokument postao glavno oruđe rada, prava strateška platforma u razvoju evangelizacijskoga modela koji će opisati u svojoj knjizi *Susret sa živim Bogom*. Njegova formula za obnovu vjere u koncilskom duhu glasi: *povratak na izvore + posadašljenje + čitanje znakova vremena = evangelizacija*.

I prije izlaska prvoga evangelizacijskog pastoralnog dokumenta, Ivančić je kao studentski kateheta bio toliko zaokupljen traženjem vlastitoga iskustva vjere koje bi mogao posredovati i studentima da je morao tražiti drukčija rješenja od onih koje je nudio tadašnji pastoral. Neka vrsta napetosti u toj težnji toliko je ojačala da je kulminirala u odluci da tijekom ljetne stanke 1975. godine s mladima provede tri tjedna izvan Zagreba, u prirodi. Otišli su u Ivančićev rodni Davor, na obale Save. Bilo je to po uzoru na ljetovanja mladih izviđača, samo što su ovi mladi izviđali neku drukčiju stvarnost. Svrha je ljetovanja bila da s mladima tražiti iskustvo vjere kakvo je imala prva Crkva, a opisano je u Djelima apostolskim. Ivančić je bio svjestan da bez vjere i preuzimanja inicijative i rizika, neće uspjeti izaći iz začaranoga kruga usahle vjere i neplodna pastoralna. Nutarnji mu je imperativ bio tražiti ono što je znao da postoji u Crkvi i doći do izvora autentičnosti kršćanske vjere. Bio je to strateški cilj, jer je dobro znao da bez toga iskustva neće doći do evangelizacijskih promjena koje priželjkuje. U tadašnja je vremena to bilo vrlo hrabra odluka i zazoran iskorak. Trebalo je izdržati raznovrsne kritike, pa i omalovažavanja. Ta nikad se ne može pobjeći od čuđenja koje izaziva svaka novina. Bez toga ključnog iskoraka, odlaska u trotjednu osamu, svojevrсну inkubaciju, ne bi bilo njega kao evangelizatora, a ni zajednice u kojoj je to ostvarivao. Doživio je ono što je u dubini svoje vjere slutio – postojanje žive Božje prisutnosti koja preobražava. Stekao je duhovno iskustvo i dobio potvrdu da je događaj *prvih Duhova* – ona negdašnja evangelizacijska prekretnica apostolskih dana, stvaran događaj koji se, eto sad, obistinio i na njemu i na njegovim učenicima i studentima u dvadesetom stoljeću.

Od toga trenutka Ivančić s velikim marom i žarom razglasa Radosnu vijest, prenosi vjeru, Božju riječ gorljivo i uvjerljivo daje drugima. To je iskustvo opisao svojem nadbiskupu kardinalu Franji Kuhariću. Nakon takvih zadivljujućih događaja, s još većim oduševljenjem okupljao je studente i bogotražitelje na raznim oblicima evangelizacijskih susreta, od koji su oni četvrtkom bili redoviti tijekom akademske godine i stekli brojne sudionike, najprije u Frankopanskoj i župi sv. Marka na Gornjem gradu, a potom u župi bl. Marka Križevčanina i drugdje, a naposljetku u Kinoteci, dvorani župe sv. Blaža u Zagrebu. Pojam evangelizacija za njega nije bio tek teološki izričaj, već stvarnost koja ulazi u njegov svakodnevni jezik i postaje njegova pastoralna nit vodilja i praksa u radu sa studentskom zajednicom i drugima zainteresiranima za obnovu svoga du-

hovnog života. Ivančića se s pravom može smatrati pokretačem evangelizacijskoga gibanja Crkve u Hrvata. On će svoja iskustva i svoj teološki rad na polju evangelizacije u raznim djelima poslije objaviti kao razrađen evangelizacijski model, dajući tako vrijedne uvide u evangelizacijsko iskustvo, svoje i svojih suradnika.

Ivančićev evangelizacijski model

Za uspjeh nove evangelizacije nije odlučujuće znanje o njoj, već je ključna formacija evangelizatora. Ako je tako, valja se zapitati, gdje se danas osmišljeno, programski formiraju budući evangelizatori? Osvrnemo li se na katolička teološka središta u Europi, lako se opaža obamrlost i rezignaciju duha – nešto nalik biblijskoj slici *Ezekijelovih suhih kostiju*. Ivančić je, koliko god da je cijenio katoličku teologiju, bio svjestan njezinih granica. Znao je kazati da na fakultetu i drugim učilištima, predajući teološke discipline, nikoga nije obratio na nov vjernički život, dok se na evangelizacijskim skupovima koje je održavao budila vjera polaznika, oživljavala, cvjetala i donosila vidljive plodove u njihovu životu, kako u vjerničkom tako i u profesionalnom. Ipak, važno je razumjeti: da Ivančić nije imao takvo svestrano teološko obrazovanje, ni njegova evangelizacija ne bi imala takvu važnost, teološku jasnoću i učinkovitost. Dok je držao evangelizacijske seminare mnoge je potaknuo na studij teologije, a ima i onih koji su se odlučili za svećeništvo i redovništvo.

U čemu je *tajna* Ivančićeva modela evangelizacije? Njegova knjiga *Susret sa živim Bogom* je samo oruđe, dobrodošao priručnik – kako voditeljima evangelizacijskih susreta, tako i polaznicima seminara. Zahvaljujući prijevodima na više jezika dostupna je zainteresiranima i izvan hrvatskoga govornog područja. Njegov evangelizacijski model uključivao je dugogodišnje teološko istraživanje, ali i raznovrsnu praksu, od tjednih susreta, vikend seminara i cjelonoćnih bdjenja do intenzivnih duhovnih tjedana, trajnoga klanjanja pred Presvetim oltarskim sakramentom u duljim i kraćim razdobljima te molitvenih lanaca pojedinih skupina i svjedočenja sudionika takvih i sličnih oblika duhovnoga rada na sebi i sazrijevanja u vjeri. Preduvjet i ishodište evangelizacijskoga poslanja je iskustvo stvarnoga *susreta sa živim Bogom*, doživljene stvarnosti po kojoj je Ivančićeva knjiga i naslovljena. Svjedočanstvo da je Bog živ, da ga se osobno susrelo, odgovor je na suvremene nihilizme koji su Boga smjestili u arhiv pobožnih iluzija i time zarobili mnoge ljude koji i nesvjesno tragaju za Bogom, živim i blizim. Samo im treba evangelizator koji će ih dovesti takvom Bogu.

Kako se postoje taj evangelizator koji čovjeka vodi životu Bogu? Evangelizator se rađa iskustvom i darom Duha, ali se učvršćuje i stjecanjem teološkoga znanja te umijećem naviještanja. Duhovno iskustvo, vjernički doživljaj Boga i njegova

zahvata u životu pojedinca, nužan je, ali ne i dostatan uvjet. Uz to je važno neprestano otkrivati i slijediti izvorni oblik evangelizacije kakav je nastao i razvio se u prvoj Crkvi, a obnavljao se u nekim njezinim razdobljima. Stoga je u evangelizacijskim naporima opravdano vratiti se na izvore i zapitati se: Crkvo, kako si ti bila evangelizirana i kako si evangelizirala? I Ivančić je, vođen takvim pitanjem, mogao spoznati i oblikovati model evangelizacije primjeren svome vremenu. U tom je hodu valjalo pronaći čvrsta uporišta. Jedno od njih je bio i obrednik *Red pristupa odraslih u kršćanstvo*, objavljen 1973. godine, a izrađen na tradiciji prvokršćanskoga katekumenata kao najplodnijega razdoblja evangelizacije. Kada je nakon apostolskih vremena i prvoga vala navještaja Radosne vijesti najveći dio tadašnjega pučanstva bio evangeliziran i pokršten, u Crkvi je izbljedio i gotovo zamro taj evangelizacijski model. Tek je nakon Drugoga vatikanskog koncila u Crkvi ojačala svijest o potrebi obnove evangelizacije, ali je društveno-politička pozornica svijeta bila posve drukčija od one u prvim kršćanskim vremenima. Uspjeh Ivančićeva evangelizacijskoga modela je i u tome što je na vrijeme prepoznao blago prvotnoga evangelizacijskog modela Crkve i što je svoj navještaj Radosne vijesti suvremenom svijetu usidrio upravo u tom izvornom modelu.

Ivančiću je papina pobudnica *Evangelii nuntiandi* o evangelizaciji Crkve u suvremenom svijetu bila uvijek tako potrebna poveznica s crkvenim učiteljstvom. Tematske cjeline njegova evangelizacijskog modela ugledaju se na tu pobudnicu i sklapaju se u svojevrsan istostraničan trokut, gdje je svaka stranica jednakovrijedna i omogućuje cjelinu navještaja Radosne vijesti koja se sastoji od *molitveno-kontemplativnoga dijela, evangelizacijske kateheze i svjedočanstva*. Bez obzira na to koliko je neki evangelizacijski model uspješan, ni jedan nije u praksi dobro provediv bez istinskoga evangelizatora. Ivančić je i toga svjestan pa razvija oblike svestrane izobrazbe evangelizatora. Svoj je evangelizacijski model provodio najprije u hrvatskim krajevima, a potom su se evangelizacijski susreti proširili na sve krajeve tadašnje države. Od 1985. godine odgovarao je i na međunarodne pozive, od Austrije, preko Njemačke, Švicarske, Belgije, do Italije, Čehoslovačke, Ukrajine i mnogih drugih europskih zemalja, a putovao je i u Sjedinjene Američke Države. Zvali su ga Gradišćanski Hrvati, hrvatske katoličke misije, ali i župe i pojedinci iz spomenutih zemalja, redovničke zajednice, vjerničke udruge i slične organizacije. Održao je na stotine seminara i drugih skupova. Njegova je evangelizacijska brazda duboko zaorana u tlu Katoličke crkve. Svojim pisanim djelima i medijskim istupima na radiju i televiziji, u razgovorima i vlastitim emisijama u zemlji i inozemstvu ostavio je neizbrisiv trag praktične evangelizacije. Neosporno je da je iza sebe ostavio golem *evangelizacijski kapital*, ali na tom zahtjevnom putu valja dalje raditi.

Koliko god da je Ivančićev evangelizacijski model bio, i nadalje jest, uspješan, ipak i on pomalo zastarijeva i valja ga neprestano obnavljati, prilagođavati čovjekovim suvremenim potrebama i mogućnostima, kako društvenoga

tehničko-tehnološkoga razvitka tako i sveukupnoga crkvenoga i društvenoga ozračja. Iako je prošlo, evo četrdeset godina, od Ivančićeva prvoga evangelizacijskog seminara koji je tada održan pod nazivom *Osnovno kršćansko iskustvo*, nije na vidiku neki nov strukturiran evangelizacijski model koji bi mogao odmijeniti taj prvotni. Ni Ivančićev evangelizacijski model nije samo preuzet iz modela prvotne Crkve, nego je u neumornom evangeliziranju ta prvotna, temeljna struktura evangelizacije, nadopunjavana, preoblikovana, posadašnjavana i prilagođavana suvremenim potrebama sudionika, uključujući kadikad i njihovu krajevnu i nacionalnu pripadnost. Možemo samo požaliti što Ivančić nije našao vremena i snage da te nove spoznaje iz dugogodišnjega iskustva rasta i razvitka evangelizacijskoga modela, na nacionalnoj i internacionalnoj razini, sustavno uobliči u novu knjigu po uzoru na *Susret sa živim Bogom*. Kao teolog postavio je uporišta suvremene evangelizacije, utemeljene na stupovlju prvotne evangelizacije i nauka crkvenih otaca. Iza njega su ostali mnogi evangelizacijski zapisi koje bi bilo korisno proučiti, usustaviti i ponuditi kao građu za novu evangelizaciju, a prije svega kao priručnik današnjim evangelizatorima.

Vjernici laici u evangelizaciji

Tomislav Ivančić je bio teolog koji je pridonosio afirmaciji laika u koncilskom duhu. Od svojih je suradnika tražio da čitaju dokumente Drugoga vatikanskoga koncila, a posebice je isticao *Dogmatsku konstitucija o Crkvi Lumen gentium – Svjetlo naroda*, *Dekret o apostolatu laika Apostolicam actuositatem* i *Pastoralnu konstituciju o Crkvi u suvremenom svijetu Gaudium et spes – Radost i nada*. Poticao ih je na studij teologije i sustavno proučavanje Svetog pisma i duhovnosti. Iskustvo vjere – osobnoga susreta sa živim Bogom, proželo je sav njegov svećenički rad, uključujući i onaj profesora teologije, a valovi evangelizacijskoga pokreta jednako su zapljuskivali obale njegove propovjedničke kao i teološke obale. Kako je rastao priljev studenata na studentski vjeronauk, tako se prelazilo u sve veće prostore okupljanja, ali se povećavao i broj suradnika koje je sve više uključivao u rad, a za njih je imao posebne susrete u kojima im je nudio dublju teološku i duhovnu formaciju. Uz one velike skupove, organizirao je i rad u manjim skupinama za koje je osposobljavao voditelje molitvenih skupina i evangelizacijskih timova i tako omogućivao onima koji su se zainteresirali za obnovu svoje vjere, da dobiju prikladne oblike produbljivanja iskustva u vjeri i rasta u njoj. Jako mu je bilo stalo do duhovnoga i teološkoga rasta i sazrijevanja voditelja tih skupina, pa ih je redovito okupljao i davao im smjernice za rad. Poslije se pokazalo da je to njegovo razdoblje rada sa studentskom zajednicom u Frankopanskoj bila priprava za evangelizacijske seminare, a potom i za iskorak na međunarodnu scenu. Ivančićevo osobno iskustvo vjere i teološko-evangeli-

zacijsko istraživanje u radu sa studentima pripremali su njegovo evangelizacijsko djelovanje.

Studenti s Ivančićevih vjeronaučnih susreta postupno su, prema svojim intelektualnim i duhovnim sposobnostima, postajali dionici evangelizacijskoga poslanja Crkve. Na njegovim seminarima članovi studentske zajednice svjedočili su svoje iskustvo vjerničkoga obraćenja i stvarno življene vjere. Ivančić im je povjeravao održavanje pojedinih segmenata evangelizacijskih susreta, davao im je prigodu da se dožive aktivnim subjektom evangelizacijskoga djelovanja, da ne ostanu samo na razni objekta crkvenoga pastoralala. U to vrijeme, kad je riječ o hrvatskim okolnostima, bila je to zaista velika novina. Oni kojima je naviještena Radosna vijest, postaju njezini gorljivi, *upaljeni* navjestitelji i prenositelji. Ivančić je time vjernicima laicima omogućio prostor koji im pripada na temelju Koncila i evangelizacijskih smjernica pape Pavla VI. Takvo uključivanje laika u rad trodnevnih ili četverodnevnih seminara može se smatrati drugim razdobljem formacije laika u Ivančićevu evangelizacijskom modelu.

Budući da je poziva za održavanje seminara bilo sve više i više, Ivančić na njih nije mogao osobno odgovoriti, pa je u tu evangelizacijsku vatru *gurnuo* svoje provjerene suradnike, laike s teološkom naobrazbom i evangelizacijskim iskustvom, da samostalno drže seminare. Za te je potrebe zajednica koju je okupljao 1993. godine registrirana kao katoličko vjerničko laičko društvo pod nazivom Zajednica »Molitva i Riječ« (MIR), a unutar njega se uz druga djelovanja razvila evangelizacijska škola koja je doskora postala i međunarodna. Sve to upućuje na internacionalizaciju Ivančićeva evangelizacijskoga modela. Praksa je pokazala da seminari koje vode vjernici laici, prema njegovu evangelizacijskom modelu, donose iste plodove kao i oni koje drži on sam. Ponovno se potvrdilo iskustvo prvotne Crkve, da onaj koji je evangeliziran i sam teži da evangelizira druge. U prvim su se kršćanskim zajednicama pojedine službe u njima oblikovale prema naravnim sposobnostima i karizmama pojedinaca.

Svaka je kršćanska zajednica živ organizam u kojem kola isti Duh, a svaki je njezin član, kao živi ud toga duhovnoga tijela, prema svojim sposobnostima, u službi evangelizacije. Ivančić je takvim pristupom razbijao dvostruke predrasude, prvo one o komunističkom režimu koji je kao nesklon Crkvi vjernike nastajao stjerati u sakristiju, i drugo, onu prisutnu u dijelu kleričkih struktura izraženu kao zadržku prema angažiranim vjernicima laicima u Crkvi. Ivančić je svojim radikalnim primjerom suradnje s evangeliziranim vjernicima laicima raskrinkavao te lažne strahove i navezanosti na uhodane pastoralne prakse. Vodio se mislji i živim iskustvom da tko god je istinski evangeliziran, ne može biti destruktivan čimbenik u Crkvi, ni u društvu.

Završna misao

Za pokoncilske pape evangelizacija je strateška pastoralna zadaća. Ivančić je na taj zov odgovorio izvornim odzivom, odzivom teologa i svećenika, odzivom čovjeka koji vjeruje svome Bogu. Izrastao je iz malobrojnog naroda, a velike je europske narode obogatio iskustvom susreta sa živim Bogom. Uspijevao je svoju službu profesora teologije spojiti s evangelizacijskim pozivom. Svojim evangelizacijskim radom, u suradnji s vjericima laicima, obnavlja lice Katoličke crkve, onako kako je to Bog njemu povjerio. Svojom evangelizacijskom karizmom nadilazi razne duhovne skupine i zajednice, kako u svojoj mjesnoj Crkvi, tako i na međunarodnoj razini. Bio je teolog koji je radostan navještaj evanđelja sijao i na tla otvrdnuta dugotrajnom ateizacijom, sekularizacijom i dekristijanizacijom. Njegov izvorni evangelizacijski model pokazao se poželjnim u pastoralnoj praksi u različitim crkvenim sredinama.

Nemoguće je u ovom napisu posve »skenirati« evangelizacijski profil profesora Ivančića. On je sve svoje vrijeme slobodno od fakultetskih obveza trošio u stvarnom evangelizacijskom radu na terenu i uz to istraživao njegove antropološke korijene, posebice u kontekstu patologije i terapije duhovne duše. Za života je postao glasovit teolog-evangelizator koji se otkrivao u brojnim svojim djelima, pisanim i usmenim, a opet ostaje na neki način tajnovit u svom evangelizacijskom daru i poslanju, svojoj evangelizacijskoj karizmi. Njegovo djelo svjedoči da nije rasipao vrijeme na isprazne rasprave svojstvene raznim intelektualnim krugovima, kako društvenim tako i crkvenim, već je predano radio na proučavanju navještaja Božje riječi i učio iz vlastite prakse i prakse drugih uspješnih evangelizatora, kako suvremenih tako i onih od samih početaka Crkve. Svime time se neizbrisivo upisao na evangelizacijski zemljovid Europe koju je prokrstario uzduž i poprijeko donoseći joj Radosnu vijest o živom Bogu.